

ADRODDIAD BLYNYDDOL CYNGOR TREF ABERTEIFI

BLWYDDYN DDINESIG 2024-25

Rhagymadrodd

Yn cuddio ar hyd arfordir godidog Ceredigion, mae Aberteifi yn dref swynol a bywiog sy'n cynnig cyfuniad perffaith o harddwch naturiol, hanes a diwylliant Cymreig. Mae'n borth i Ddyffryn Teifi ac i Lwybrau Arfordirol Ceredigion a Phenfro. Fe'i lleolir ar hyd llanw Afon Teifi ac Aberteifi yw ail dref fwyaf Ceredigion.

Mae datblygiad y dref yn troi o amgylch y castell Normanaidd, a adeiladwyd ar ddiwedd yr 11eg ganrif neu ddechrau'r 12fed ganrif. Yn 1176, cynhaliodd Aberteifi yr eisteddfod, rhagflaenydd i'r Eisteddfod Genedlaethol heddiw. Yn ystod y 18fed ganrif, ffynnodd Aberteifi fel porthladd pwysig, ond dechreuodd ei ddirywiad yn gynnar yn yr 20fed ganrif oherwydd ei harbwr bas. Cafodd y castell ei adnewyddu yn 2014 ac mae bellach yn ganolbwynt ar gyfer cyngherddau, priodasau a digwyddiadau eraill yng nghanol y dref gyda'i fwyty ei hun, sef 1176, a chyfleusterau Gwely a Brecwast.

Mae crewyr ac arloeswyr lleol yn aildyfeisio'r dref, wrth i Strydoedd Mawr eraill ffael, mae Aberteifi symud ymlaen. Mae yma egni tawel, wedi'i danio gan adnodd pwysigaf y dref – ei phobl. Mae rhai wedi cyrraedd yn ddiweddar, rhai o deuluoedd yma ers canrifoedd. Rydym i gyd yn wneuthurwyr. Rydyn ni wedi cael ein galw'n dref mwyaf cwl Cymru, ond i ni'r trigolion, rydyn ni'n ei galw'n gartref.

Mae Cyngor Tref Aberteifi yn gwasanaethu ardal Aberteifi a'i phoblogaeth o tua 4,300 o drigolion, gyda 3,325 yn yr etholaeth. Mae ganddo 14 o gynghorwyr, sy'n cwmpasu wardiau Mwldan (6 chynghorydd), Rhyd-y-Fuwch (4 chynghorydd) a Theifi (4 chynghorydd) yn Aberteifi.

Y Cynghorwyr Tref yn ystod cyfnod 2024/25 oedd:

John Adams-Lewis

Nicholas Bolton

Mark Cole (Etholwyd i Gyngor y Dref Mawrth 2025)

Clive Davies

Olwen Davies (Maer)

Richard Davies

Elaine Evans

Stephen Greenhalgh (Dirprwy Faer – ymddiswyddodd fel Cynghorydd Rhagfyr 2024)

Teresa Harries

Richard Jones

David Maehrlein

Siân Maehrlein

Catrin Miles

Philippa Noble

Trystan Phillips

Mae Cyngor y Dref yn cyflogi un aelod staff rhan-amser – Clerc y Dref a Swyddog Ariannol Cyfrifol, Eleri Maskell. Maent hefyd yn cyflogi Richard Davies (ers Ionawr 2024), dyn cyfleus ar sail hunangyflogedig.

Nodyn gan y Clerc.

Rwyf wedi bod yn y swydd rhan-amser hon ers mis Ebrill 2020. Mae'r rôl wedi tyfu'n helaeth dros y blynyddoedd, felly mae oriau'r Clerc wedi cynyddu i 30 yr wythnos i ddiwallu gofynion y swydd yn y flwyddyn ariannol newydd nesaf. O dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, mae Cyngor Tref Aberteifi wedi bodloni'r meini prawf i fabwysiadu'r pŵer cymhwysedd cyffredinol (PCC) ac rydym yn gweithredu gan ddefnyddio'r pŵer hwn. Mae'r swydd rwy'n ei dal yn amrywiol ac yn ddiddorol. Rwy'n mwynhau gweithio gyda'r cynghorwyr a chyfathrebu â'r trigolion.

Mae Cyngor Tref Aberteifi yn gyfrifol am:

- Caeau Brenin Siôr V a'r mannau chwarae cyfagos;
- Parc Sglefrio Aberteifi;
- Ardal chwarae Pentop;
- Goleuadau Nadolig;
- Meinciau a dodrefn stryd;
- Basgedi ac arddangosfeydd blodau;
- Darparu grantiau ariannol a chefnogaeth arall i sefydliadau lleol ac achosion da;
- Cau ffyrdd ar gyfer digwyddiadau canol tref blynyddol;
- Elfen marchnad stryd Ffair Dref Aberteifi;
- Cefnogi'r cyngor unedol – Cyngor Sir Ceredigion i gynnal a chadw'r mannau gwyrdd yn ein tref;

Amcanion Cyngor Tref Aberteifi

Darparu gwasanaeth da a gwerth am arian i bobl Aberteifi trwy wella lles ledled y Dref.

Parhau i ddatblygu strategaeth a chynllun gweithredu ar gyfer y cyfnod 2022-2027 (mabwysiadwyd cynllun blynyddol cychwynnol ym mis Rhagfyr 2021).

Creu strategaeth ymgysylltu ac ymgynghori i alluogi'r cynghorwyr a'r clerc i ymgysylltu'n eang â chymunedau amrywiol Aberteifi, y cenedlaethau iau a hŷn, a nodi blaenoriaethau o'r ymgysylltu a'r ymgynghoriad cyhoeddus hwnnw.

Creu "Cynllun Lle Digidol" ar gyfer Tref Aberteifi a pharhau i arwain y ffordd gyda thechnolegau newydd fel "Rhyngrwyd Pethau."

Mae cyfnewid cyfrifoldebau cynyddol ar y gweill ar hyn o bryd rhwng cynghorau tref a chymuned a chynghorau unedol. Mae cynghorwyr tref Aberteifi wedi ymrwymo dros y flwyddyn ddiwethaf i brydlesu'r holl gyfleusterau cyhoeddus yn y dref i'w galluogi i aros ar agor, er nad yw'r prydlesi wedi'u cwblhau eto, rydym yn gobeithio eu derbyn yn ystod 2025/26. Mae hyn wedi bod yn destun trafodaeth ddwys yn ystod 2024/25. Mae cynghorwyr hefyd wedi ymrwymo i gynnal a chadw ardaloedd gwyrdd yn Aberteifi a chefnogi cynghorau unedol gyda chynnal a chadw cyffredinol i flaenoriaethu ymddangosiad ein tref i safon uchel.

Parhau i weithio'n agos gyda chynghorau tref a chymuned cyfagos a chynghorau tref a chymuned eraill.

Crynodeb Ariannol

Praesept y Cyngor yw prif ffynhonnell incwm y Cyngor ac mae'n cynrychioli swm y dreth gyngor a delir gan aelwydydd yn Aberteifi sy'n cael ei ddyrannu i Gyngor y Dref. Y praesept blynyddol ar gyfer 2024-25 oedd £90,022.00. Mae cyfradd treth gyngor eiddo band D yn cyfateb i £48.65 fesul aelwyd. Incwm arall a dderbyniwyd yn y flwyddyn hon yw £1,050 mewn rhent gan y clwb Bowlio a'r Clwb Rygbi. Cafwyd grant o £6,956.12 drwy Gynnal y Cardi, Cyngor Sir Ceredigion o dan Gronfa Ffyniant a Rennir y DU a gefnogir gan Lywodraeth y DU. Galluogodd hyn gyngor y dref i brynu offer cau ffyrdd a chysiau hyfforddi i ganiatáu i'r Clerc wneud cais am gau ffyrdd ar ran sefydliadau a digwyddiadau lleol a gynhelir gan y cyngor. Roedd y cyngor hefyd yn ffodus iawn i elwa o grant Cymdeithas Tennis Lawnt Cymru i adnewyddu cyrtiau tenis Cyngor y Dref. Bydd yr ased yn cael ei reoli gan Tennis Lawnt Cymru a bydd yn elwa o arbenigedd i wneud y defnydd mwyaf posibl o'r cyfleuster hwn yng nghanol y dref. Cafwyd cyfanswm o £35,821.47, gyda'r elfen TAW o'r anfonebau yn cael ei hadennill yn 2025. Gellir dod o hyd i adroddiad incwm a gwariant llawn ar ein gwefan.

Dyfarniadau Grant

Aeth cyfanswm o £12,920 i elusennau ac achosion da yn y dref y llynedd. Ymhlith y buddiolwyr roedd Gwasanaeth Ambiwylans Awyr Cymru, Bendith, Castell Aberteifi, Clwb Ceir Clasurol Aberteifi, Clwb Pêl-droed Aberteifi, Clwb Rhwyfo Aberteifi, Sadwrn Barlys, Eglwys Santes Fair, Gŵyl Fawr Aberteifi, Gŵyl Afon a Bwyd Aberteifi, Clwb Achub Bywydau Poppit Sands, Theatr Byd Bach, Clwb Pêl-droed Iau Llandudoch a Theatr Mwldan.

Nodyn personol gan y Maer.

Hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ddiolch i bawb sydd wedi fy nghefnogi yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, aelodau'r Cyngor, y Clerc, a theulu a ffrindiau, ond yn enwedig i'm nith a'm cydymaith Ffion Davies, am ei chefnogaeth a'i chwmni. Rwyf wedi mwynhau fy mlwyddyn yn y swydd yn fawr ac yn gwerthfawrogi pob gwahoddiad caredig a estynnwyd i ni dros y flwyddyn ddiwethaf.

Fy nigwyddiad cyntaf fel Maer oedd y Seremoni Sefydlu. Roedd yn hyfryd cael fy amgylchynu gan fy nheulu, ffrindiau a chyd-gynghorwyr yn ogystal â phobl bwysig o gynghorau cyfagos. Cawsom gyfle i gymdeithasu ar ôl y gwasanaeth gan fwynhau te a Bara Brith a gyflenwyd gennyf ar gyfer yr achlysur.

Atgof sy'n sefyll allan am y flwyddyn oedd ymweliad â Brioude, ein tref gefeilliaid. Mynychwyd penwythnos hir o ddatiliadau, gan amlygu cynnyrch lleol gan gynnwys caws, gwin a les. Roedd y croeso a dderbyniwyd gan Dref Brioude yn llethol.

Roedd yn bleser bod yn Faer pan ddaeth Gŵyl Grefftau Cymru i Gastell Aberteifi am y tro cyntaf. Roedd ansawdd uchel y crefftau a arddangoswyd yn rhagorol. Roedd yn bleser mynychu'r digwyddiad ar y tri diwrnod.

Uchafbwynt arall yw Gŵyl Lleisiau Eraill; roedd yn hynod bleserus mynychu'r digwyddiad hwn am y penwythnos cyfan a bod yn dyst i'r torfeydd a ddenwyd i'r dref i ddathlu ystod eang o ddiwylliant cerddoriaeth o bell ac agos.

Croesawyd ein Parchedig newydd Wyn Maskell ar ddiwedd 2024, mae wedi profi i fod yn ased i'r dref ac wedi cofleidio ei rôl yn llawn yn Eglwys y Santes Fair.

Y noson cyn agor Ffair Aberteifi, roedd yn bleser gweld llawenydd pur ein haelodau anghenion arbennig o'r gymdeithas. Roedd y reidiau yn rhad ac am ddim, wedi'u rhoi'n garedig gan Vernon Stud.

Mae Seremoni Sefydlu'r Maer ar gyfer Barwniaeth Cemaes yn ddigwyddiad traddodiadol sy'n cofleidio'r holl foethusrwydd hanesyddol, a dim ond yng Nghasnewydd, Sir Benfro a Llundain y mae wedi goroesi yn yr amseroedd modern hyn. Roedd yn brofiad gwirioneddol agoriadol.

Sefydlwyd Gŵyl y Goleuni yn Aberteifi yn ystod fy mlwyddyn yn y swydd, gan arwain at Orymdaith Llusernau ysblennydd, er gwaethaf y newid dyddiad, a'r tywydd gwael. Addurnwyd Aberteifi â llusernau hardd, gwledd i'r llygaid yn ystod nosweithiau tywyll y gaeaf.

Roedd yn gynnes iawn cael y pleser o gyflwyno 30 o giniawau Nadolig i'n haelodau llai abl o'r gymdeithas. Roedd cyflwyno gwledd o'r fath ar Ddydd Nadolig yn atgof o ba mor anodd ac unig y gall amser Nadoligaidd y flwyddyn fod i rai pobl. Achlysur gwirioneddol ostyngedig.

Pwynt allweddol arall oedd ailagor Neuadd y Farchnad Aberteifi, mae bellach yn ganolfan fywiog i grefftwyr lleol ac mae'n hyfryd gweld y neuadd farchnad yn ôl i'w harddwch gwreiddiol gyda'r cyfleusterau newydd ychwanegol.

Daeth fy mlwyddyn yn y swydd i ben gyda'n digwyddiad traddodiadol i wylwyr, Dydd Sadwrn Barlys. Eleni, roedd yn ffrainc i ni gael ein hymuno gan Eluned Morgan, y Prif Weinidog. Mae ein tref mor falch o'r digwyddiad unigryw hwn, a bydded iddo barhau i fod yn ddyddiad blynyddol i'n tref.

Drwy gydol y flwyddyn, rwyf wedi chwarae rhan allweddol yn sefydlu Cynllun Llifogydd newydd ar gyfer y trigolion ger yr afon. Hefyd, crëwyd Hwb casglu sbwriel a thudalen Facebook i annog cynghorwyr, busnesau a thrigolion i ymfalchïo yn eu tref a chymryd camau ymarferol wrth lanhau'r strydoedd. Prosiect sydd eto i fynd rhagddo yw creu gardd gymunedol yn Rhos y Dre, gan ddefnyddio darn o dir gwastraff i'w fwynhau gan drigolion.

Oherwydd amgylchiadau unigryw, mae gennyf y pleser o barhau yn rôl y Maer am flwyddyn arall. Felly gellir datblygu'r prosiectau hyn a'u cyrraedd uchafbwynt yn fy mlwyddyn ddinesig nesaf. Gobeithio y bydd profiadau fy mlwyddyn gyntaf yn cael eu rhagori erbyn yr ail flwyddyn oherwydd cael ymarfer arni!

Diolch yn fawr iawn.

Y Cynghorydd Olwen Davies

Y Maer.

Rhoddion a threuliau'r Maer drwy gydol 2024/2025:

Lluniaeth Seremoni Sefydlu'r Maer £50

Anrhegion Brioude £50

Bore Coffi Mencap £20

Bore Coffi Pwyllgor Gefeillio Patagonia £20

Rasio Tractorau, Sioe y Cardis £20

Gŵyl Fawr yr Eisteddfod £50

Sioe Amaethyddol Aberteifi £150

Raffl Carnifal Aberteifi £10

Tocyn Gŵyl Grefftau Cymru £20

Bore Coffi Ysgol Gynradd Aberteifi £20

Bara brith i Fore Coffi Ysgol Gynradd Aberteifi £20

Rhediad Elusennol y Maer £20

Pwyllgor Dydd Sadwrn Prin £250

Ogof Siôn Corn £200

Gwasanaeth Carolau'r RNLI £20

Gwasanaeth Carolau Eglwys y Santes Fair £20

Rhediad Tractorau Nadolig Clybiau Ffermwyr Penparc £20

Grŵp Cymorth Parkinson's £50

Hamperi Nadolig Gwasanaethau Brys x 4 £150

Bore Coffi Pwyllgor Gefeillio Brioude £20

Gofal Canser Aberteifi Bore Coffi wedi'i drefnu gan Teresa Harries £20